

МЕРНА НЕСИГУРНОСТ

Јелена Бебић

jelenabebic@dmdm.rs

Преглед

- Дефиниција.
- Примена мерне несигурности
- Могући приступи прорачуну мерне несигурности
- Литература

Дефиниција мерне несигурности

„Ненегативни параметар који карактерише дисперзију вредности величине које се приписују мереној величини на основу коришћених информација”

(VIM 3; ISO/IEC guide 99:2007)

Резултат = вредност ± несигурност

(0,35 ± 0,05) mg/g

Вредност је између: 0,30 mg/g и 0,40 mg/g

Параметар: стандардна девијација, интервал, опсег

Вредност величине: бројчана вредност (0,35 mg/g)

Мерена величина: величина која се мери (масени удео)

Коришћене информације: резултати мерења, литература, уверења о еталонирању

Ознаке

Y мерена величина

$u(y)$ стандардна несигурност (тип А и В)

$u_c(y)$ комбинована несигурност

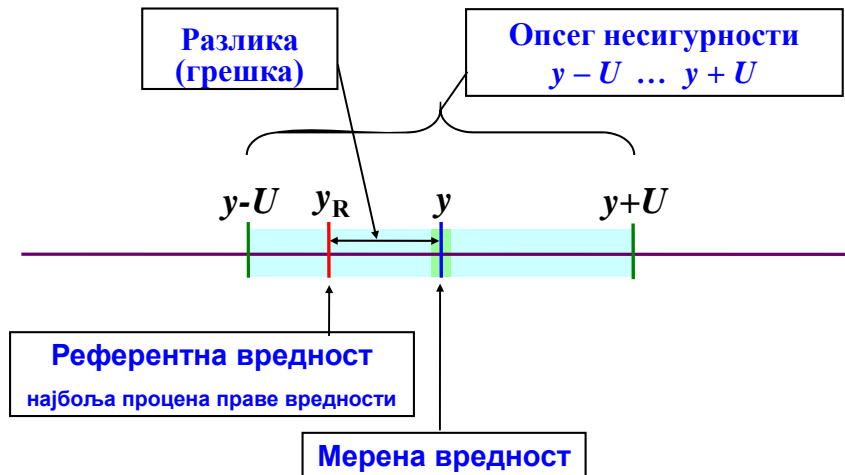
$U(y)$ проширена несигурност

k фактор обухвата (даје одређени ниво поверења за проширену несигурност)

Буџет несигурности преглед прорачуна несигурности

Вредност (y), разлика, несигурност (U)

Примена мерне несигурности

- Саставни део сваког резулта мерења
- Идентификује највеће доприносе – побољшање процедуре
- Захтев стандарда SRPS ISO/IEC 17025:2006
- Поткрепљује резултате и омогућава њихово поређење
- Приказује сагласност са границама (законским или уговореним) и успоставља критеријуме за прихватање

Примена мерне несигурности

- Корисницима услуга лабораторије → да би могли да успоставе критеријуме за прихватање резултата мерења
- Самој лабораторији → да би знала квалитет сопствених мерења и по потреби га побољшала
→ омогућава упоређивање резултата

Извор информација о мерној несигурности

- Уверења о еталонирању мерила, лабораторијске опреме, инструмената и друга уверења
- Подаци из претходних мерења
- Спецификације произвођача
- Несигурност приписана референтним подацима преузетим из литературе
- Подаци из валидације метода и контроле квалитета

Када треба проценити мерну несигурност

- ❖ Када се уводи нова процедура у вашој лабораторији
- ❖ Током валидације или потврђивања процедуре
- ❖ Када се битан фактор у процедури промени (инструмент, оператор, тип узорка, матрикс..)

Појединачна процена није потребна за сваки појединачно добијени резултат мерења!

Приступи процени мерне несигурности

1. Приступ са моделовањем (*према GUM-у*)
2. Емпиријски приступ

Коришћење података из:

- ✓ Валидације методе унутар лабораторије
- ✓ Података из интерне контроле квалитета
- ✓ ILC / РТ извештаја

Приступ са моделовањем

Једначина модела описује функционалну зависност између улазних величина (x) и излазне величине (y) (мерене величине)

$$y = f(x_1, x_2, \dots, x_n)$$

[GUM 4.1.1]

GUM принципи

Процењивање мерне несигурности захтева **добро разумевање поступка мерења и идентификацију најважнијих извора несигурности**

Добра процена се може направити уколико се концентришете на **највеће доприносе**

Добра процена несигурности за одређену методу (поступак мерења) може се **са поузданошћу применити и на наредне резултате** добијене том методом у истој лабораторији под претпоставком да је то оправдано одговарајућим подацима из контроле квалитета.

Значај доприноса несигурности

Да ли ће неки допринос несигурности бити занемарен зависи од:

- релативне величине највећег и најмањег доприноса
- његовог утицаја на укупну несигурност
- захтева корисника, или регулатива

велики број појединачних занемаривих доприноса може збирно дати значајан допринос укупној мерној несигурности

Неуспевање да се правилно узму у обзир сви извори несигурности доводи до ниже оцене несигурности

Емпиријски приступ

Емпиријски приступ је користан где су резултати изложени битним, али непредвидивим утицајима и где је извођење сложеног математичког модела непрактично.

Подаци из контроле квалитета добијени током дугог временског периода дају комбиновану процену несигурности која се јавља из много извора

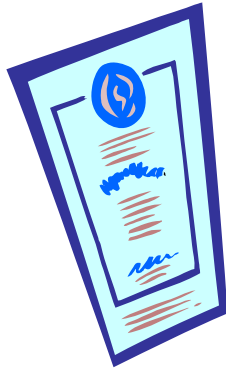
Подаци из валидације метода одређују параметре као што су: прецизност, помереност, линеарност, граница детекције.

Подаци из међулабораторијских поређења дају податке о поновљивости, репродуктивности и померености

Министарство економије и регионалног развоја
Дирекција за мере и драгоцене метале

Извештавање резултата и придружене мерне несигурности

$$w_{NO_3^-} = (0,35 \pm 0,05) \text{ mg/g } (*)$$

(*)

исказана несигурност је проширена
несигурност израчуната коришћењем
фактора обухвата $k = 2$, који даје ниво
поверења од приближно 95 %

Фактор обухвата (за нормалне расподеле)

$k = 1$ (ниво поверења ≈ 68 %)

$k = 2$ (ниво поверења ≈ 95 %)

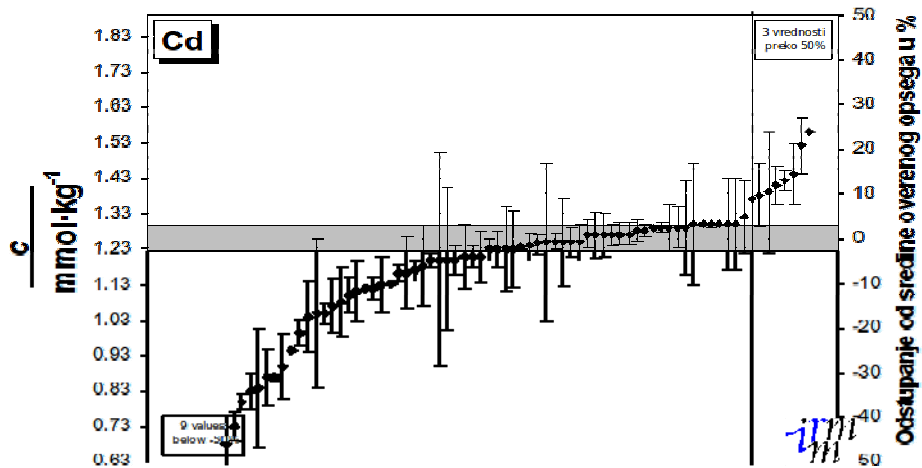
$k = 3$ (ниво поверења ≈ 99 %)

Министарство економије и регионалног развоја
Дирекција за мере и драгоцене метале

Колико добро је процењена мерна несигурност

Overeni opseg [$U = k \cdot u_c$ ($k=2$): 1.226 - 1.294 $\text{mmol} \cdot \text{kg}^{-1}$

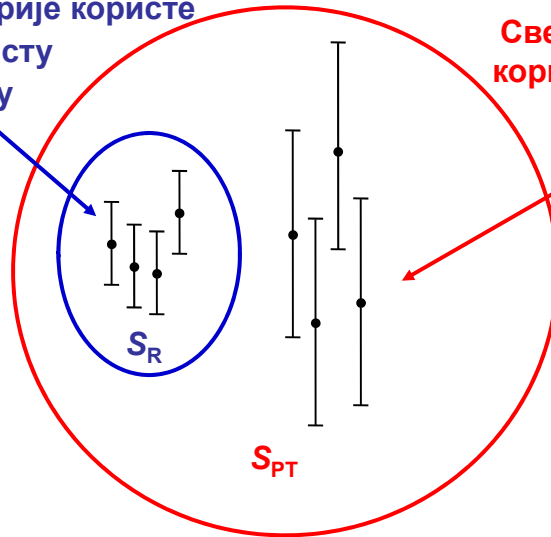

Министарство економије и регионалног развоја
Дирекција за мере и драгоцене метале

Лабораторије користе
потпуно исту
процедуру

Све лабораторије
користе различите
процедуре

Министарство економије и регионалног развоја
Дирекција за мере и драгоцене метале

Корисна литература

- ISO GUM: Guide to the Expression of Uncertainty in Measurements, ISO 1993 (2nd ed 1995)
- Quantifying Uncertainty in Analytical Measurement, EURACHEM/CITAC Guide CG 4, Second Edition (2000), доступно са: <http://www.eurachem.org/>
- Eurolab Technical Report No 1/2007 Measurement Uncertainty Revisited. доступно са: <http://www.eurolab.org/>
- EA-4/16, EA Guidelines on the Expression of Uncertainty in Quantitative Testing;
- NT Technical report TR 537, Priručnik za izračunavanje merne nesigurnosti u laboratorijama, <http://www.nordicinnovation.net/nordtestfiler/rep537serbian.pdf>
- A Beginner's Guide to Uncertainty of Measurement, Stephanie Bell, NPL, http://www.wmo.int/pages/prog/qcos/documents/gruanmanuals/UK_NPL/

Закључак

“Процена несигурности није ни рутински ни чисто математички посао; она зависи од детаљног познавања природе мерене величине и поступка мерења...”

[GUM § 3.4.8]

Мерну несигурност процените реално, и према својим мерним могућностима!

ХВАЛА НА ПАЖЊИ!